

Skrytý klenot ukrývá zámek Žampach

Mírně zvlněná divoká krajina lesů, rázovitých vesnic i výhledů na blízké Orlické hory je malebnou kulisou pro nesmírně zajímavé a inspirativní místo – zámek Žampach, v němž se od konce 60. let minulého století poskytují sociální služby potřebným lidem, zpočátku hlavně seniorům, nyní i mentálně nebo kombinovaně handicapovaným mužům, ženám i dětem.

Příběh Domova pod hradem Žampach kopíruje osudy podobných zařízení v Československu v druhé polovině 20. století: na počátku byl zkonfiskovaný šlechtický zámek, do něhož se přišly řádové sestry starat o potřebné, v našem případě o seniory a opuštěné lidi. Postupem času se díky politickým tlakům tato charitativní komunita transformovala do socialistického ústavu pro mentálně postižené, poplatného tehdejšími možnostmi a zvyklostem. Život se tady odehrával v pomalu chátrajícím a zcela nevyhovujícím objektu, spalo se v pokojích s dvouciferným počtem obyvatel, všudypřítomný nedostatek snad všeho materiálního šel ruku v ruce s nedostatkem personálu.

PROMĚNA PRO ŽIVOT

Když přijedete do Žampachu dnes, ne-

budete věřit, že to kdy byla realita současného Domova pod hradem. Tedy zařízení poskytujícího v tom nejlepším slova smyslu moderní sociální služby zcela odpovídající současným trendům transformace sociálních služeb. To vše v citlivě zrekonstruovaném zámku Žampach, kde můžete navštívit nejen venkovní arboretum a park s domácími zvířaty, ale také kavárnu, turistické centrum i zajímavou expozici o historii zámku přímo v objektu. „Naším plánem je vybudovat také možnost ubytování pro turisty, kterých je zejména v cyklistické sezóně poměrně dost,“ říká ředitel domova Luděk Grätz. „Zámek se totiž nachází přímo na trase oblíbené cyklostezky,“ dodává.

Ale zpátky od nabídky pro turisty k tomu hlavnímu – k poslání domova. V současné době domov poskytuje 3 druhy pobytových sociálních služeb a dále terénní

i ambulantní službu, a to celkem 130 klientům už od věku 3 let. Stěžejní je aktuálně služba domov pro osoby se zdravotním postižením, přičemž ale průběžně rostou počty domácností v pobytové službě chráněné bydlení. Celkově se jedná o 10 domácností v běžném prostředí okolních měst a obcí. Letos bude zahájena výstavba dalších dvojdomů pro 4 domácnosti ve městě Letohrad, kde bude tato autonomní služba s vlastním vedením v budoucnu sídlit.

NA MÍRU

„Probíhající změny u nás naplňují transformační strategii našeho zřizovatele u příspěvkových organizací Pardubického kraje. Zvyšuje se tak počet našich obyvatel, kteří mají možnost žít v domácnostech, v bytech nebo domcích v okolních městech a obcích, v běžném společenském prostředí. Nicméně jsme si vědomi, že tu je a bude i skupina klientů s těžkým stupněm postižení a v seniorském věku, pro které je potřeba zachovat jistou kapacitu kvalitních pobytových služeb zde na Žampachu,“ vysvětluje Luděk Grätz. To dokazuje i nové speciální oddělení pro děti a mladé dospělé s náročným chováním, zejména s poruchami autistického spektra. Bylo otevřeno v listopadu loňského roku a kapacita 6 míst byla okamžitě naplněna. Péče o děti je od ostatních služeb oddělená, má úplně jiný rytmus a personál poskytuje prakticky individuální péči v poměru 1:1, která v součinnosti s různými metodami prevence minimalizuje ataky a projevy agrese. Tito klienti jsou ubytováni v jednolůžkových pokojích v části areálu zvané Na Výsluní. Nábytkové vybavení tohoto pavilonu zajistila na klíč společnost LINET.

UMĚNÍ A TERAPIE

Prohlídku domova ředitel Luděk Grätz ale začíná v zámecké kapli umístěné v levém křídle malebného objektu. Tato část je veřejně přístupná a pro návštěvníky je tady k vidění poutavá expozice zaměřená na historii zámku a Žampachu. Plynule přecházíme do prvního z pěti ubytovacích oddělení s civilními názvy, jako například „Podkrovní“. Právě pod střechou je umístěné ergoterapeutické centrum a také relaxačně terapeutická místnost Snoezelen. Svůj ateliér tady má i Tomáš Rybička, umělec

malující štětcem upevněným na konstrukci na hlavě. Se svojí arteterapeutkou tvoří sehraný tým, nad jehož „výsledky“ vám doslova spadne čelist. Impresivní malby různých témat, od krajin po konceptní malby, jsou prakticky dokonalé. Stojí za nimi tvrdá a vlastně pomalá práce, a jak říká ergoterapeutka, každý tah štětcem je velice náročným úkonem.

Na třech odděleních – U Patrika, Východní a Javorka – panuje režim se zvýšenou individuální péčí. Oddělení Habry umístěné v prvním patře, má díky lávce

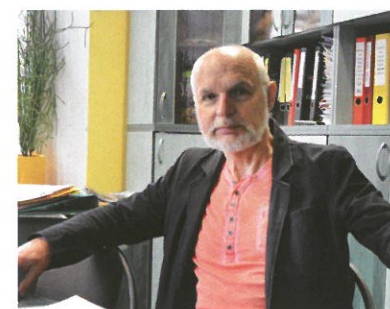
vlastní bezbariérový přístup do parku. Mimo zámecký areál, ale v bezprostřední blízkosti, se nacházejí čtyři domy určené pro chráněné, samostatné bydlení klientů. Pro obyvatele je k dispozici jedna pečovatelská, která chodí podpořit jejich činnosti. Vše si klienti obstarávají sami, úklid, přípravu dodaných jídel a další běžné činnosti nezbytné pro život. „Někteří z nich dojíždějí do práce. Ti, kteří práci nemají, se účastní našeho programu,“ vysvětluje Luděk Grätz. V Domově ve stráni jsou také dílny určené pro terapii, ale i pro vý-

robu dárkových předmětů pro obchůdk domova v Letohradě. K životu domova patří i užitková zahrada, samozřejmě zámecký park i zvířata, o které se obyvatelé starají – koně, osli nebo králíci.

Veškerý život domova se odehrává v plné symbióze s okolím. Klienti jsou přirozenou součástí společnosti, i když mají svá omezení a limity, kvůli nimž potřebují péči druhých. Tak to funguje v Žampachu. Můžete se přijít nebo (třeba na kole) přijet podívat.

ROZHOVOR

Jdeme cestou postupné změny

Pestrému životu v Domově pod hradem „velí“ klidně, ale s pevným cílem Luděk Grätz. V domově působí už 30 let. Zeptali jsme se ho na současné změny a život v domově.

Jaký je váš přístup ke klientům?

Jdeme cestou postupného procesu transformace a vše plánujeme citlivě tak, abychom co možná nejvíce předcházeli nezdarům a komplikacím. Chráněné

bydlení jsme nabídli klientům, o nichž jsme věděli, že na to tzv. mají. Snažíme se jim zajistit práci, a když ji nemají, připravíme pro ně program v domově. Usilujeme o to, aby naši uživatelé trávili den blízky režimu dne každého člověka. Součástí dne jsou tedy nejprve povinnosti, ať už je to školní docházka či pracovní činnosti. V průběhu odpoledne a o víkendech se klienti věnují činnostem zájmovým. Je to ale skutečně individuální, záleží na individuálních schopnostech a také motivaci takto fungovat.

Zmínili jste zájmové činnosti. Co všechno nabízíte?

V oblasti aktivizačních činností uživatelů služeb využíváme především širokých možností, které nám poskytuje náš areál zde na Žampachu. Vytvořili jsme zde mimořádně dobré zázemí např. pro pracovní činnosti a pracovní terapii. Máme tady dílny s různými výrobními zaměřením – zahradnictví, chov koní a dalších domácích zvířat. Naši klienti mají možnost se v průběhu roku zapojit do desítek různých akcí, které pořádáme nebo spolupořádáme, včetně mnoha pobytových a sportovních akcí. Jde například o akce Přes tři hrady, Letní hudební festival pod hradem Žampach (letos již 15. ročník), zámeckou slavnost, vánoční koncerty nebo jarmark.

Jaké aktivity mají klienti nejraději?

Na toto bychom se museli zeptat našich uživatelů služeb. Jak jsem řekl, naše klientela a služby jsou velmi různorodé. Chceme, aby naši klienti ve školním věku nejraději chodili do školy a po škole trávili čas jako děti, tedy hrou s ostatními dětmi. Věřím, že naši dospělí rádi navštěvují naše centra pro pracovní aktivity, které si zvolili, anebo chodí do zaměstnání, pokud mají možnost. Oblíbený je například hudební soubor Barbušáci, kde obyvatelé domova tráví svůj čas ať již na zkouškách souboru, nebo na vystoupeních mimo domov.

Turistickým magnetem je především zámecká kaple

Výrobky z dílen jsou určeny pro obchůdk domova v Letohradě

Ukázka výrobků